

עין משפט
נר מצוה

ג:

שנים אוחזין פרק ראשון בבא מציעא

מסורת הש"ס

(א) [מסופתה פ"א קדושין
סה: יטען מ: סד,]
(ב) ימותו מ: כריתות יא:
(ג) שבות כג: (ד) וי
כריתות יג: (ה) ומכש
אותן כ"ל: (ו) כריתות
יא: (ז) מפרס ועין
רש"י: (ח) דף ק"ה.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה עדים וכו'
אם מחזיקין דמיכין וכו'
הדוע כ"ל יחזיקו אותו
ממק:

מובן רש"י

והא' בכליה בעי דלודי
ליה, ופי' תימא לא נשפיע
אשאר, דמנו דחשוד
אחמנה חשוד נמי
אשפיע, אחמנה לא
חשוד מלמא כפרה כנוליה
דחשוד כ"ל חשוד כנוליה
נמי בעי דלודי והא' דלא
אורי ליה לאו דדפשו
למינוליה, אלא אישפיע
אישפיע דלמדי השתא
(ג'ס' ו' א') הודאית בעל
דיון כמאה עדים דמי.
דמיכין כמאה עדים דמי.
ימא כ"ל וכו' ה' שפיק
על מלמא דחשוד (פ'סושי
ס' א' א' הביאורו שנים
לודי מיתה חמורה, כטן
אשפיע נ' שפיק את
הנש (כריתות יא:), מה
אם ירצה לומר מיד
הייתי, ה' ו' נאמן למעור
עלמא מקרבן דלן עדים
מ' להחשוד כה', הלכך ה'
אמר נמי לא אכלתי נאמן
(ב'סו' ו' א') אם היה רוצה
יכול לומר מיד היה נאמן
פסור (בריתות יא:).

והא' כנוליה בעי דלודי כו'. וכו' מגו דחשוד אחמנה חשוד
אשפיע ולא נרמי עליה שפיעה לא חשוד אחמנה לפי שברצונו
היה מודה כנוליה אלא שפיק לקמן (דף ו'). ופרעא לא
דליכא למימר הכי. שהרי כפר בכנוליה וימא מגו
דחשוד אחמנה חשוד אשפיעה:

פיו שאינו מחזיקו ממון. כהדאמו
ולקמיה מפרש לה: מחזיקו שפיעה.
על השאר: עדים שמחזיקין [אוחזין]
ממון. כמה שהעידו: אינו דין
שיחזיקו שפיעה. על השאר: הודאית
כעל דין כמאה עדים. כרייתא היא
כמסופתה דכנא מליעא כפ' ראשון:
פיו אינו מחזיקו קנס. דליפיק (ד"ק
דף ע"ה). מקראי דמורה כקנס פטור
אשר ירשעון אלהים (פ'ט למרעיה
את עצמו: פיו מחזיקו קרבן). דכמי
והמודה אשר חטא והביא (ויקרא ה:).
עדים אינו מחזיקו אוחזין קרבן. אם
יומכשין (א) אותו דמיכין (ד' ס' ד' או
הדוע אליו ולא שידעוהו אחרים:)
אמרו לו שנים אכלת חלב. שוגג:
והוא אומר לא [אכלתי]. פטור שהיה
יכול לומר מיד הייתי ויפטור מן הקרבן
אף כשאר לא אכלתי פטור דמה לו
לשקר: חומש ואשם. אם נשבע וכפר
ממון והודה כמי או מלל אשר ישבע
עליו לשקר וגו' (שם ה:). אינו
בכחש וכו'. שאלו עדים שנים עדים
וגדלו עדים והכחשו לומר איך חייב
לו כלום אינו נפטר בכך דהודאית בעל
דין כמאה עדים: שישן בכחש
וכחש. שאלו עדים שנים עדים
והכחשו או הימסו אין זה משלם
ממון על פיהם: מחזיקו שפיעה.
טענו כחזירי מנה לו בידו והוא אומר
אין לך בידו כלום ועד אחד מעידו
שהוא חייב לו הרי זה נשבע להכחיש
את העד דמיכין (דנריס יט') לא יקום
עד אחד נאמן וגו' לכל עון ולכל
חטאת הוא דלמי קם אכל לשפוע
קם (שפיעה דף ו'). מה לעד
אחמ'.

אחד. כלומר הי' ילפת שפועה דשנים משפועה דעד אחד מה
לעד אחד שכן על מה שהעד מעיד הוא נשבע להכחיש:
חאמר
והא' כנוליה בעי דלודי ליה והא' דלא אורי
אשפיעה הוא דקא מישתמט מיניה סבר עד
דהו לי וזו ופרעא ליה ואמר רחמנא רמי
שפועה עליה כי היכי דלודי ליה בבוליה אבל
העדא עדים דליכא למימר הכי אימא לא
קמ"ל ק"ו ומאי ק"ו ומה פיו שאין מחזיקו ממון
מחזיקו שפועה עדים שמחזיקין אותו ממון
אינו דין שמחזיקין אותו שפועה ופיו אין
מחזיקו ממון והא' הודאית בעל דין כמאה
עדים דמי מאי ממון קנס ומה פיו ישאין
עדים קנס מחזיקו שפועה עדים שמחזיקין
אותו קנס אינו דין שמחזיקין אותי שפועה מה
לפיו שכן מחזיקו קרבן חאמר בעדים שאין
מחזיקין אותו קרבן הא לא קשיא רבי חייא
כרבי מאיר סבירא ליה דאמר עדים מחזיקין
אותו קרבן מק"ו ידנתן אמרו לו שנים אכלת
חלב והוא אומר לא אכלתי רבי מאיר מחזיק
וחכמים יפטרם אמר רבי מאיר אם הביאורו
שנים ליד מיתה חמורה לא יביאורו ליד
קרבן הקל אמרו לו מה אם ירצה לומר מיד
הייתי יפטר אלא מה לפיו שכן מחזיקו אשם
אשם היינו קרבן אלא מה לפיו שכן מחזיקו
חומש הא לא קשיא רבי חייא כרבי מאיר
סבירא ליה כי היכי דמחזיק ליה קרבן מק"ו
מחזיק ליה חומש מקל וחומר אלא מה לפיו
שכן אינו בהכחשה ובהומה תאמר בעדים
שישן בהכחשה ובהומה אלא אתיא
מעד אחד ומה עד אחד שאין מחזיקו ממון
מחזיקו שפועה עדים שמחזיקין אותו ממון
אינו דין שמחזיקין אותו שפועה מה לעד
אחד שכן על מה שהוא מעיד הוא נשבע

הא' כנוליה בעי דלודי ליה. מה שפירש רש"י כיון דחשוד אחמנה חשוד
הכי נשבע מימא מגו דחשוד אחמנה חשוד אשפיעה
ומשי דמשתמט ולא חשוד ועל זה תימא דהא שפיק לקמן (דף ו').
דחשוד אחמנה חשוד אשפיעה ואין לומר דהיינו מדרכן לפי שראו
שהיה שפועה חמורה עליהם אכל
מלכאריחא חשוד ליה חשוד ליה דהא
לקמן מימא מרב נאמן דמשפיעין
אותו שלש שפועה ואחד מהן שלא
שלתמי כו יד ומשמע כהגול קמא
(כ"ק דף ק: ושם) דהו דלוריימא
וכן כנסתא דר' אבה (שפיעה דף ג:).
משמע דלי אמר לא חשפתי היה
נשבע להכחיש את העד שפועה
לדוריימא דמלמא ממון שאינו יכול
לשבע משלם דלשפועה דרבנן לא
אמר הכי לן י"ל וכנוליה בעי דלודי
ליה כלומר תאמר דלן מעי א"כ
אמת הוא שאין חייב לו יותר ולמה
ישבע והא נאמן נאמן דלי בעי כופר
הכל ונשי דלן זה העד דלשפועה
קמשתמט ואם תאמר כופר הכל נמי
אשפועה קא משתמט ואינו העד
דלמארי' כפ' שפועה הידיעין (שפועה
דף מ:). אמר רב נאמן כופר הכל
משפיעין אותו שפועה היסא משוס
חוקה דלן אדם מוצע אלא א"כ יס
עליו ופירק דלדכר אין אדם מעי
פיו כפני ד"מ ומשי אשפועה קא
משתמט וי"ל דמ"מ העד יס יותר
כופר הכל מכופר חל וליכא מגו:
אבל העדא עדים דליכא יפטר.
כל כך משתמט כיון שפער
הכל אימא כיון דחשוד הוא לגול
חשוד נמי אשפועה קמ"ל ק"ו דלא
הו גול כהכי דלשפועה קא משתמט
דהסבר כמלה כשר לעדות ואע"ג
דלמארי' לקמן (דף ו'). דלא אמרין מגו
דחשוד כו מ"מ גס התנא אשפועה
לא אמרין מק"ו מפיו ועד אחד
ואם תאמר אמאי אשפועה לטעמא
הודאית פיו גדולה מהעדא עדים משוס שכן אינו
דפירקין לקמן ולקמן נמי הוה ליה למפיק מה לפיו שכן משתמט
וי"ל דהכא דלמא לפרשי דהודאית פיו גדולה מהעדא עדים נוחא
ליה למינקט טעמא דמשתמט דפירקא על קל וחומר ולא מסבירא לך לא מימא לקמן כפירא דמשתמט: מ"ה אפי' שכן
מחזיקין קרבן ראמר בעדים כו'. פ' שכן מחזיקין קרבן אפילו העדים מחזיקין אותו ואומרים לאו חלב הוה אלא שומן דלי אין העדים
מחזיקין אותו היכי קאמר חאמר בעדים כו' עדים נמי מחזיקין אותו קרבן אש אינו מחזיקין ואפילו עד אחד אש אינו מחזיקין מחזיקין
קרבן ואלה אסוגיא סוכרת כלישנא דפרק אמרו לו (כריתות דף י. וס') דמפרש טעמיה דרבנן דלקמן דלמארי' לו אכלת חלב והוא אומר
לא אכלתי דפטור משוס דאדם נאמן על עצמו יותר ממאה איש ולכן פיו מחזיקו קרבן אפילו עדים מחזיקין אותו ועדים אין מחזיקין
אותו קרבן אש מחזיקין דלדאך לישנא דמפרש טעמיה דרבנן דמיתך דיבוריה ואמר דלא אכלתי שוגג אלא מיד ומיירי דכשאר לא
אכלתי לא נדקעו אותו היאך היה דעמו אכל להכחיש העדים אינו נאמן א"כ חשיבי עדים מפיו שכן מחזיקו קרבן אפי' מחזיקין והוא לא
מחזיק עצמו קרבן אש היו מחזיקין אותו ואמר רבי חייא אפילו כנען: רב"י חייא בר"ם סבירא ליה. ואת"ל א"כ מימא ק"ו דר"מ
אם הביאורו ליד מיתה לא יביאורו ליד שפועה הקלה וי"ל דליכא למפיק דמה למיתה שכן על מה שכן מעידין הוא מת תאמר גבי
שפועה של מה שהוא כופר הוא נשבע כדלמארי' לקמן: מ"ה אם ירצה לומר מיד הייתי: לישנא דאדם נאמן על עצמו יותר מק' עדים הא'
אם ירצה לומר לדבריו דר"מ קאמר (כדתינא) [כדלמארי'] כפרק אמרו לו (שם דף י. וס') דלדאך לישנא דטעמא דנפשיהו קאמרין ואין
לפרש ומה אם ירצה לומר כו' שהיה נאמן לומר לא אכלתי שוגג אלא מיד ומיירי דכשאר לא אכלתי לא נדקעו אותו היאך היה דעמו
מה שאמר לא אכלתי יכול למתן דבריו ולומר לא אכלתי שוגג אלא מיד ומיירי דכשאר לא אכלתי לא נדקעו אותו היאך היה דעמו
ולכפוף אומר שמוד היה וסבירא כנן דמה שאמר לא אכלתי כן היה דעמו שלא אכל שוגג אלא מיד ולר"מ אע"פ שלכפוף אמר מיד הייתי
אין בכך כלום דהכי אמר (במורה נהשוט) אמר רבי מאיר אש בתולה אמר מיד הייתי שומעין לו אם היה דן עמו כל היום ובחמוריה
אמר מיד הייתי אין שומעין לו ואם תאמר והיאך נאמן לומר מיד הייתי הא אין אדם משיש עצמו רשע דלמארי' כפ"ק דסנהדרין (דף ע: וס')
גבי פלוני רבנני לרנני וי"ל דלן נאמן לפסול עצמו אכל הכה נשעה חסודה ואינו רוצה להביא חילין לעורה:

אשם היינו קרבן. דלרבי מאיר עדים מחזיקין אותו אשם חמורה דנמתגי דד' שומרין (שפיעה דף מ: ושם) מן היכן שורי נגנז
משפיעין את ואמר אמר והעדים מעידים אותו אשם אשם כלל הוה מעמנו משלם קרן וחומש ואשם אכל על פי עדים אין
משלם חומש ואשם וכן מן כפרק הגול קמא (כ"ק דף ק:). ומתקין לה כפרק הגול קמא (כ"מ וי"ל דקוביא דהכא דלרבי מאיר עדים
מחזיקין אותו אשם לא יעמיד והיא משנה כ"מ אלא כדנשי לאוקמה התם כשאלו עריפה והיא סוגיא דהתם דסבר דלרבי מאיר עדים
לא מחזיקין אשם משוס דנשי אשם כמי והמודה לא סבר כקוביא דהכא דלשם היינו קרבן וילין כמה הזד מפיו ועד אחד כדמסיק הכא:

עד

בבבליה בעי דלודי ליה. מה שפירש רש"י כיון דחשוד אחמנה חשוד
הכי נשבע מימא מגו דחשוד אחמנה חשוד אשפיעה
ומשי דמשתמט ולא חשוד ועל זה תימא דהא שפיק לקמן (דף ו').
דחשוד אחמנה חשוד אשפיעה ואין לומר דהיינו מדרכן לפי שראו
שהיה שפועה חמורה עליהם אכל
מלכאריחא חשוד ליה חשוד ליה דהא
לקמן מימא מרב נאמן דמשפיעין
אותו שלש שפועה ואחד מהן שלא
שלתמי כו יד ומשמע כהגול קמא
(כ"ק דף ק: ושם) דהו דלוריימא
וכן כנסתא דר' אבה (שפיעה דף ג:).
משמע דלי אמר לא חשפתי היה
נשבע להכחיש את העד שפועה
לדוריימא דמלמא ממון שאינו יכול
לשבע משלם דלשפועה דרבנן לא
אמר הכי לן י"ל וכנוליה בעי דלודי
ליה כלומר תאמר דלן מעי א"כ
אמת הוא שאין חייב לו יותר ולמה
ישבע והא נאמן נאמן דלי בעי כופר
הכל ונשי דלן זה העד דלשפועה
קמשתמט ואם תאמר כופר הכל נמי
אשפועה קא משתמט ואינו העד
דלמארי' כפ' שפועה הידיעין (שפועה
דף מ:). אמר רב נאמן כופר הכל
משפיעין אותו שפועה היסא משוס
חוקה דלן אדם מוצע אלא א"כ יס
עליו ופירק דלדכר אין אדם מעי
פיו כפני ד"מ ומשי אשפועה קא
משתמט וי"ל דמ"מ העד יס יותר
כופר הכל מכופר חל וליכא מגו:
אבל העדא עדים דליכא יפטר.
כל כך משתמט כיון שפער
הכל אימא כיון דחשוד הוא לגול
חשוד נמי אשפועה קמ"ל ק"ו דלא
הו גול כהכי דלשפועה קא משתמט
דהסבר כמלה כשר לעדות ואע"ג
דלמארי' לקמן (דף ו'). דלא אמרין מגו
דחשוד כו מ"מ גס התנא אשפועה
לא אמרין מק"ו מפיו ועד אחד
ואם תאמר אמאי אשפועה לטעמא
הודאית פיו גדולה מהעדא עדים משוס שכן אינו
דפירקין לקמן ולקמן נמי הוה ליה למפיק מה לפיו שכן משתמט
וי"ל דהכא דלמא לפרשי דהודאית פיו גדולה מהעדא עדים נוחא
ליה למינקט טעמא דמשתמט דפירקא על קל וחומר ולא מסבירא לך לא מימא לקמן כפירא דמשתמט: מ"ה אפי' שכן
מחזיקין קרבן ראמר בעדים כו'. פ' שכן מחזיקין קרבן אפילו העדים מחזיקין אותו ואומרים לאו חלב הוה אלא שומן דלי אין העדים
מחזיקין אותו היכי קאמר חאמר בעדים כו' עדים נמי מחזיקין אותו קרבן אש אינו מחזיקין ואפילו עד אחד אש אינו מחזיקין מחזיקין
קרבן ואלה אסוגיא סוכרת כלישנא דפרק אמרו לו (כריתות דף י. וס') דמפרש טעמיה דרבנן דלקמן דלמארי' לו אכלת חלב והוא אומר
לא אכלתי דפטור משוס דאדם נאמן על עצמו יותר ממאה איש ולכן פיו מחזיקו קרבן אפילו עדים מחזיקין אותו ועדים אין מחזיקין
אותו קרבן אש מחזיקין דלדאך לישנא דמפרש טעמיה דרבנן דמיתך דיבוריה ואמר דלא אכלתי שוגג אלא מיד ומיירי דכשאר לא
אכלתי לא נדקעו אותו היאך היה דעמו אכל להכחיש העדים אינו נאמן א"כ חשיבי עדים מפיו שכן מחזיקו קרבן אפי' מחזיקין והוא לא
מחזיק עצמו קרבן אש היו מחזיקין אותו ואמר רבי חייא אפילו כנען: רב"י חייא בר"ם סבירא ליה. ואת"ל א"כ מימא ק"ו דר"מ
אם הביאורו ליד מיתה לא יביאורו ליד שפועה הקלה וי"ל דליכא למפיק דמה למיתה שכן על מה שכן מעידין הוא מת תאמר גבי
שפועה של מה שהוא כופר הוא נשבע כדלמארי' לקמן: מ"ה אם ירצה לומר מיד הייתי: לישנא דאדם נאמן על עצמו יותר מק' עדים הא'
אם ירצה לומר לדבריו דר"מ קאמר (כדתינא) [כדלמארי'] כפרק אמרו לו (שם דף י. וס') דלדאך לישנא דטעמא דנפשיהו קאמרין ואין
לפרש ומה אם ירצה לומר כו' שהיה נאמן לומר לא אכלתי שוגג אלא מיד ומיירי דכשאר לא אכלתי לא נדקעו אותו היאך היה דעמו
מה שאמר לא אכלתי יכול למתן דבריו ולומר לא אכלתי שוגג אלא מיד ומיירי דכשאר לא אכלתי לא נדקעו אותו היאך היה דעמו
ולכפוף אומר שמוד היה וסבירא כנן דמה שאמר לא אכלתי כן היה דעמו שלא אכל שוגג אלא מיד ולר"מ אע"פ שלכפוף אמר מיד הייתי
אין בכך כלום דהכי אמר (במורה נהשוט) אמר רבי מאיר אש בתולה אמר מיד הייתי שומעין לו אם היה דן עמו כל היום ובחמוריה
אמר מיד הייתי אין שומעין לו ואם תאמר והיאך נאמן לומר מיד הייתי הא אין אדם משיש עצמו רשע דלמארי' כפ"ק דסנהדרין (דף ע: וס')
גבי פלוני רבנני לרנני וי"ל דלן נאמן לפסול עצמו אכל הכה נשעה חסודה ואינו רוצה להביא חילין לעורה:

אשם היינו קרבן. דלרבי מאיר עדים מחזיקין אותו אשם חמורה דנמתגי דד' שומרין (שפיעה דף מ: ושם) מן היכן שורי נגנז
משפיעין את ואמר אמר והעדים מעידים אותו אשם אשם כלל הוה מעמנו משלם קרן וחומש ואשם אכל על פי עדים אין
משלם חומש ואשם וכן מן כפרק הגול קמא (כ"ק דף ק:). ומתקין לה כפרק הגול קמא (כ"מ וי"ל דקוביא דהכא דלרבי מאיר עדים
מחזיקין אותו אשם לא יעמיד והיא משנה כ"מ אלא כדנשי לאוקמה התם כשאלו עריפה והיא סוגיא דהתם דסבר דלרבי מאיר עדים
לא מחזיקין אשם משוס דנשי אשם כמי והמודה לא סבר כקוביא דהכא דלשם היינו קרבן וילין כמה הזד מפיו ועד אחד כדמסיק הכא:

יא א' מ"י פ"ו מהלכות
טובות וטענות ה' ג
(וסי' ה' א') וטענות ח' מ'
ס' מ' פ"ה ח'
יב ב' מ"י פ"ה מהלכות
נזירות ה' ה' פ"ג ס'
ה' ו' ופ"ה מהלכות טענות
וטענות ה' ט' ח' טענות
ח' מ' פ"ה ח' טענות
יג ג' מ"י פ"ה מהלכות
שבת ה' א' ס' מ'
שפיק ר"י:

רבינו חננאל

והא' ד' חמורה סו'
דוא אשם שהודאית פיו
מחזיקו ממון דקרי'
הודאית בעי ד' עדים
דמי מחזיקו קנס
דקרי' מורה כקנס פטור
הודאית במקצת הטענה
מחזיקו שפועה חשוד
עדים שמחזיקו קנס אינו
דין שחזיקו שפועה
במקצת ופירקין קר'
לפיו מחזיקו קנס
שואמר והיה כי יאשם
לאחת מאלה והודאית אשר
חטא עליה והביא את
אשמו לה' וגו'. תאמר
בעדים (שפיעה דף ע"ה)
שואמר אין מחזיקין אותו
קרבן לפי שאם ירצה
אמר מיד הייתי ויפטור
קרבן למיד ואם ירצה
לרם כי שוגג הייתי
בהודאית מחזיקין ואל
בדעות דעדים. ודחי' את
לא קשיא ד' חייא בר"ם
פ"ל דאמר עדים מחזיקין
אותו קרבן דנתן ככריתות
(פ' ו' וס' מוסרי' כפרה)
אמר לו שנים אכלת חלב
והוא אומר לא אכלתי
ר"מ מחזיק א"כ אמר אם
הביאורו ליד מיתה
חמורה לא יביאורו ליד
קרבן הקל אמרו לו ומה
אם ירצה לומר מיד הייתי
כלומר מה תועיל עדותם
אם ירצה לומר מיד הייתי
וכו' וחזר לפרק פירכא
אחריתא מה לפיו שכן אינו
בהכחשה ובהומה תאמר
אם ירצה לומר מיד הייתי
מנה כיום פלוני במקום
פלוני ויבואו עדים ויעידו
כי שני עדים כו' ביום
באורו מקום שאמרתי ולא
ליתת אחא פטני כלום
אמר הוא שולח את א'
יאמר לו אותו היום הית
כעני במקום פלוני וחקק
מה הפקיד יתר פסולין
יום ורואי מחזיקים רכל כי
האי נושא אמרי' הודאית
בעי כמאה עדים ואין
העדים יכולין להכחישו
ולא להזיזו ולפיק
כשטורה כקצת הטענה
חייב תאמר בעדים שישן
בהכחשה ובהומה נשכח
כל העדים פחות מהודאית
כיון כי חייב שפועה כח
העדים פחות הוא מהודאית
פ' ונרמזה ה' קר' וחזרו
לפרק דרך אחרת. ומה
עד א' שאין מחזיקו ממון
מחזיקו שפועה שואמר
לא יקום עד אחד באיש
לכל עון וגו' וירשעין ליה
לכל עון ולכל חטאת הוא
דאין קם אבל קם הוא
לשפועה עדים שמחזיקין
אותו ממון אינו דין
שחזיקו שפועה. ודחי' מה
לעד א' שכן על מה
שהעד הוא נשבע וכי'.

